

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Marianne Fred, Heidi Barman-Geust (2020) : Kan systemtänk och design vara nyckeln till hållbarhet? Vasabladet 4.7.2020.

Marianne Fred, Heidi Barman-Geust

Kan systemtänk och design vara nyckeln till hållbarhet?

Artikeln har publicerats i Vasabladet 4.7.2020 och hittas på Vasabladets hemsida

>> <https://www.vasabladet.fi/Artikel/Visa/381124>

Intresset för hållbar matproduktion och självförsörjning har ökat, och i och med det har behovet av att hitta praktiska tillämpningar vuxit. Att äta enligt säsong, odla sin egen täppa, samt sylta och safta har sett en renässans, men hur är det med själva produktionen av maten?

Frågorna kring hållbarhet i livsmedelssystemet fungerade som inspiration för kursen permakultur och regenerativt jordbruk vid Yrkeshögskolan Novia. Intresset för kursen har varit stort och studierna har förenat studerande över språk- och landskapsgränserna. I juni arrangerade kursen ett seminarium på distans. Kursens föreläsare och studerande samlades för två dagars intensiv kunskapshöjning, under seminariet berättade bland andra följande personer om hur de jobbar med regenerativt jordbruk och permakultur.

Jonas Ringqvist driver intensiv grönsaksodling på 0,5 hektar enligt permakultur och regenerativa principer. Ringqvist framhåller att företagare inom småskalig grönsaksodling (på engelska market gardening) måste planera verksamheten på systemnivå.

– Det är viktigt att fokusera på en aktiv och levande jord för att få en hög avkastning på liten yta, säger Ringqvist.

Jordbearbetningen hålls minimal för att inte störa ekosystemen i marken, vilket betyder att man jobbar med skonsamma metoder som marktäckning för att bli av med roto-gräs och odling i permanenta bäddar. Odling är ett hantverk och det tar tid att lära sig. Ringqvist använder enkla redskap och små maskiner som såmaskin och bredgrepp. Ur lönsamhetssynvinkel är det viktigt att arbeta med effektiva metoder och designa odlingen smart, med korta avstånd och standardiserade bäddar.

På Bossgårdens grönsaker är odlingen planerad så skördesäsongen blir så lång som möjligt, med vinterodling, tidig sådd i tunnelväxthus och hög diversitet i grönsakslanden. Ringqvist jobbar med relationsmat som säljs så direkt som möjligt till kunderna. Han tipsar också om guidade skördevandringar på gården som ett sätt att sälja sina produkter.

Jordhälsa ligger även Ylva Arvidsson varmt om hjärtat. Samarbetet mellan svamphyfer, bakterier och andra mikroorganismer är grundbulten i jordens förmåga att binda kol och vatten, samt frigöra näringsämnen från organiskt material. Ylva delar med sig av knep man kan ta till om vatten ligger kvar på åkerns yta.

– Då kan området kan vara kompakterat, man kan prova göra hål i marken med en bredgrep och lägga frön från lövskog på det kompakterade området. Det tillför svamphyfer och organiskt material i jorden, som kan sätta igång jordlivet på ett kick, berättar Arvidsson.

På sin gård Borrabo lever Arvidsson som hon lär. Hela gården, inklusive trädgårdsland och spannmålsodlingen, är planerad i zoner enligt permakulturens principer, där zon 1 ska innehålla sådant som används dagligen till zon 5 som är vildmark.

Patricia Wiklund pratade om betesdjurens oersättliga roll i ett holistiskt jordbruk, och som återkommande tema, jordens hälsa. Betesdriften på naturbeten cirkulerar näringsämnen och växterna på de permanenta betena binder kol i marken via uppbyggnaden av sina stora rotsystem.

– En välplanerad successiv betesdrift på permanenta beten är en miljögarning som bland annat gynnar vår biologiska mångfald på ett sätt som inte kan ersättas med något annat, lyfter Patricia fram.

Skogsbete är det traditionella sättet att idka naturbete här i Norden, men det är också skogsbruk (eng. agroforestry). Michael den Herder från European Forest Institute, berättar om olika typer av skogsjordbruk, till exempel fårbönderna i Finland har ett samarbetsnätverk som kombinerar konventionellt skogsbruk med skogsbete, där fåren hjälper till med till exempel gallringen.

I dag finns ett växande nätverk av personer med kunskap inom hållbar livsmedelsproduktion i Norden. Seminariedeltagarna lyfte fram hur viktigt det är att hitta diskussionsforum och expertnätverk i andra nordiska länder.

Förutsättningarna för livsmedelsproduktion i de nordiska länderna är unika och det är fantastiskt att kunna producera hållbar mat på våra breddgrader. De gäller bara att komma ihåg de tre viktigaste sakerna för att lyckas: planering, planering och planering.

Termer och länkar

- Permakultur: En förkortning av Permanent Agriculture. Permakultur är ett designsystem där man beaktar ett områdes förutsättningar och bygger upp lokalanpassade alternativ för matproduktion, bostäder, vatten- och energiförsörjning och företagsmöjligheter.

- Regenerativt jordbruk: Regenerativt jordbruk handlar om jordhälsa och om att återbilda. Regenerativa metoder handlar om att minimera plöjning, ha jorden beväxt istället för bar, att odla perenna grödor istället för annuella och att använda betande djur.
- Hållbarhet: Begreppet Hållbarhet blev känt via Brundtland-rapporten som utkom 1987. Hållbarhet handlar om att uppfyllandet av nuvarande generationers behov inte ska ske på bekostnad av framtida generationernas möjligheter att uppfylla sina behov.
- Skogsjordbruk: Skogsbruk är mera känt under dess engelska namn Agroforestry. Det är ett samlingsnamn för olika former av markförvaltningssystem där perenna växter som träd och buskar integreras med odling och djurhållning. Former av skogsjordbruk är t.ex. alléodling eller skogsträdgård.
- Studerandes Blogg: <https://www.novia.fi/novialia/bloggar/permakultur>
- Jonas Ringqvist gård och bok: <https://www.bossgarden.se/>
- Ylva Arvidssons och hennes permakultur: <https://www.borrabo.se/>
- Patricia Wiklund och hållbarhet: <https://www.hungryforaland.fi/>
- Skogsjordbruk i Finland: <https://euraf.isa.utl.pt/countries/finland>